

संध्याकाळची वेळ - पावसाची रिपरिप संपून आता चांगलाच कोसळू लागला होता - हातातल्या पिशव्या सांभाळत तिने चावीने घराचं दार उघडलं आणि नेहमीप्रमाणे हातातील पिशव्या खाली ठेऊन तिने एक दीर्घ निःश्वास टाकला. पदराच्या टोकाने कपाळावरचा घाम पुसत तिने समोर दिसणाऱ्या पॅसेजकडे पाहिले. पॅसेजच्या सुरुवातीला एक मोठी चौकट होती. त्या चौकटीमध्ये चार खिडक्या, बंद दारांच्या दिसत होत्या. प्रत्येक खिडकीचे दार वेगळ्या रंगाचे होते. प्रत्येक दारावर एक घुंगुरांचा छल्ला टांगला होता. तिने विचार केला आणि आपला हात उजव्या बाजूच्या वरच्या दाराकडे नेला.

घुंगुरू वाजवणार इतक्यात तिला आठवले की आज मेधाचा वाढदिवस. आज तिला मेधाच्या घरी जायला हवे. मेधा तिच्या बाबांबरोबर तिची वाट पहात असेल. अजित नेहमीप्रमाणे घरात येरझाऱ्या घालत तिची वाट पहात असेल. पण मग ती मेधाकडे गेली तर माधवचे काय? तो तर तापाने फणफणला आहे. त्याला बरे नसले की आई आणि बाबा दोघेही लागतात. नीरजची नुसती चिडचिड चालली असेल. राघवच्या घरी तर नुसता हलकल्लोळ माजला असेल. ती नसेल तर त्याला एक गोष्ट धड सुचत नाही. आरडाओरडा करून घर डोक्यावर घेतो तो. सासूबाई थकून कोचावर बसल्या असतील. समोरच्या भिंतीवर सुहासचा फोटो, बकुळीच्या फुलांच्या हारासहित असेल. त्यांचे दमलेले डोळे तिची वाट पहात असतील. चार घरांच्या चार तऱ्हा. तिची मात्र मधल्यामधे कुचंबणा. जायचे तरी कोठे आणि कसे. कुठल्या दारावर थाप द्यायची? तिला भोवळ आल्यासारखं झालं. काचा घट्ट करीत तिने डोळे मिटले आणि हात पुढे केला. 'ईनी मिनी मायनी मो' तिच्या मनात नकळत आवाज उठला. तिने आपला हात गोलाकार फिरवला आणि समोर पुढे केला.

एक घुंगुराचा पट्टा तिच्या हाती आला. तिने तो ओढला आणि वाड्याचे मोठे दार कर्कर करीत आवाज करीत उघडले. तिचे डोळे त्या आवाजाने हलकेच उमलले. पडवीत मुकुंदमामा नेहमीसारखा पान-सुपारीचा तोबरा भरून सकाळ वाचत पसरला होता. आपल्या पांढऱ्या साडीला अंगभर लपेटत हातातील पिशवी पोटाजवळ घेत तिने सोपा-पडवी ओलांडली. मुकुंदने तिच्याकडे पहात हातातला पेपर खाली ठेवला. म्हणाला, 'आत्ता यायला वेळ झाला होय? घरात सासू आणि दीर उपाशी. नवऱ्याला खाल्ले ते खाल्ले! आता गावभर पोळ्या करत हिंड बरे! कुठे फेडशील हे पाप गं? जरा जनाची नाही, मनाची तरी लाज बाळग. ' तिच्या छातीत धडधड नुसती रेल्वे-इंजिनसारखी चालू होती. खाली मान घालून तिने माजघरात पाऊल टाकले आणि समोरचं दृश्य पाहून ती हबकूनच गेली. हातातील पिशवी खाली पडली आणि तोंडावर हात घेऊन थिजलेल्या नजरेने ती समोर पहात राहिली. " घरी यायची वेळ टळून आता खूप उशीर झाला. तो मेल्यावर तुला एवढं गावभर उंडारत

फिरायची काय गं जरूर? रंडकेपण काय तुला एकटीलाच आलंय? मी पण पांढरं कपाळ घेऊन दिवस काढलेत की! आता मात्र मी जीवच देणार. " असं म्हणत तिच्या सासूने घासलेटची बाटली अंगावर ओतली. तिने जोरात किंकाळी फोडली आणि पाठमोरी वळून ती जी जोरात पळत सुटली ती तिच्या घराच्या दारासमोर परत येऊनच थांबली. पुन्हा तोच पॅसेज, तीच चौकट, खिडक्या !! छातीतील धडधड थांबवून तिने थिजलेल्या नजरेने समोर पाहिले. कोठे जायचे? डोळे बंद केले, हात पुढे केला आणि एका घुंगरांच्या पट्टयाला हात घातला आणि....